

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สายการบินแรกของไทยที่เปิดให้บริการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2490 ถึงปัจจุบัน คือสายการบินไทย (Thai Airways International) ซึ่งเป็นสายการบินแห่งชาติที่เปิดให้บริการในเส้นทางภายในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีสายการบินอื่นให้บริการในเส้นทางภายในประเทศอยู่บ้าง แต่ไม่สามารถเดินอากาศในเส้นทางเดียวกับสายการบินไทยได้ ดังนั้นจึงทำให้ผู้โดยสารที่จะเดินทางด้วยเครื่องบินเกือบจะมีเพียงทางเลือกเดียวในการใช้บริการ

การแข่งขันของธุรกิจสายการบินมีความรุนแรงมากขึ้นตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา เมื่อมีการเปิดให้บริการของสายการบินต้นทุนต่ำ (low cost airlines: LCA) ได้แก่สายการบินวัน ทู โก สายการบินไทยแอร์เอเชีย และสายการบินนกแอร์ ในหลายเส้นทางที่ทับกับสายการบินไทย (ตาราง 1.1) โดยที่สายการบินต้นทุนต่ำแข่งขันด้วยราคาที่ถูกลงกว่าสายการบินปกติ และการบริการที่มีความแตกต่างกับสายการบินปกติอย่างชัดเจน อีกทั้งมีความสามารถในการบริหารค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้ประหยัดลงได้ต่ำกว่าสายการบินปกติ ซึ่งส่วนนี้นำมาลดเซชรายได้ที่ขาดหายไปจากการจำหน่ายตั๋วโดยสารราคาถูกลง

ตาราง 1.1 วันเปิดให้บริการของสายการบินต่างๆ

สายการบิน	ชื่อย่อ	วันเปิดให้บริการเที่ยวบินแรก
การบินไทย (Thai Airways International)	TG	3 มีนาคม พ.ศ. 2490
วัน ทู โก (One Two Go)	OX	3 ธันวาคม พ.ศ. 2546
ไทยแอร์เอเชีย (Thai Air Asia)	FD	28 มีนาคม พ.ศ. 2547
นกแอร์ (Nok Air)	DD	23 กรกฎาคม พ.ศ. 2547

ที่มา : บริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน) (2548), บริษัท โอเรียนท์ไทยแอร์ไลน์ จำกัด (2548)

บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด (2548) และบริษัท สายการบินนกแอร์ จำกัด (2548)

ตาราง 1.2 จุดหมายปลายทางของสายการบินต่าง ๆ (นอกจากกรุงเทพฯ)

จุดหมายปลายทาง	การบินไทย	ไทยแอร์เอเชีย	วัน ทู โก	นกแอร์
เชียงใหม่	✓	✓	✓	✓
เชียงราย	✓	✓	✓	-
อุบลราชธานี	✓	✓	-	-
อุดรธานี	✓	✓	-	✓
ภูเก็ต	✓	✓	✓	✓
หาดใหญ่	✓	✓	✓	✓
นครศรีธรรมราช	✓	-	-	✓
สุราษฎร์ธานี	✓	✓	✓	-
กระบี่	✓	✓	-	-

ที่มา : บริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน) (2548), บริษัท โอเรียนท์ไทยแอร์ไลน์ จำกัด (2548),

บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด (2548) และบริษัท สายการบินนกแอร์ จำกัด (2548)

หมายเหตุ : - จุดหมายปลายทางในตารางเป็นจุดหมายปลายทางที่การบินไทยและสายการบินต้นทุนต่ำเปิดให้บริการในเส้นทางเดียวกัน

- เครื่องหมาย ✓ แสดงถึงการเปิดให้บริการในจุดหมายปลายทางต่าง ๆ ของสายการบิน

- ข้อมูลในตารางสิ้นสุดวันที่ 12 เมษายน 2549 (วันที่เก็บข้อมูลวันสุดท้าย)

ตาราง 1.2 แสดงจุดหมายปลายทางที่สายการบินปกติ (การบินไทย) และสายการบินต้นทุนต่ำให้บริการ จะเห็นได้ว่าสายการบินต้นทุนต่ำเปิดเดินอากาศในเส้นทางเดียวกันกับสายการบินไทย จึงทำให้ผู้โดยสารที่ต้องการจะไปยังจุดหมายปลายทางเดียวกันมีทางเลือกมากขึ้นในการเดินทางด้วยเครื่องบิน ดังนั้นจึงเกิดประเด็นคำถามคือ ถ้ามีสายการบินปกติ (การบินไทย) กับสายการบินต้นทุนต่ำ (นกแอร์ ไทยแอร์เอเชีย และวัน ทู โก) ให้เลือกใช้บริการแล้ว ผู้โดยสารจะเลือกใช้สายการบินใด และเพราะสาเหตุใด

ในงานวิจัยฉบับนี้ จึงเป็นการศึกษาถึงเหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินภายในประเทศของผู้โดยสาร โดยจะศึกษาในจุดหมายปลายทางที่ทั้งสายการบินไทยและสายการบินต้นทุนต่ำให้บริการจำนวน 9 เส้นทาง คือเส้นทางระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัดอื่น ๆ อีก 9 จังหวัดคือ เชียงใหม่ เชียงราย อุบลราชธานี อุดรธานี ภูเก็ต หาดใหญ่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และกระบี่

การทดสอบภาคสนามในเบื้องต้นพบว่า ผู้โดยสารอาจจะตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินแตกต่างกัน โดยได้รับอิทธิพลจากตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ตัวแปรด้านการรับรู้ต้นทุนในการเดินทาง 2) ตัวแปรด้านต้นทุนของเวลา และ 3) ตัวแปรด้านต้นทุนความปลอดภัย ในการศึกษาครั้งนี้จึงจะทดสอบสมมติฐานเหล่านี้ นอกจากนี้ยังจะศึกษาถึงลักษณะเฉพาะกลุ่มของผู้โดยสารจากตัวแปรเชิงเศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic variables) การศึกษานี้ยังครอบคลุมการพยากรณ์จำนวนผู้โดยสารในแต่ละท่าอากาศยานหลักของประเทศ ได้แก่ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ (ดอนเมือง) ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ท่าอากาศยานเชียงราย และท่าอากาศยานหาดใหญ่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางด้วยสายการบินภายในประเทศของผู้โดยสารชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- 2) เพื่อพยากรณ์แนวโน้มจำนวนผู้โดยสารที่เดินทางด้วยเครื่องบิน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1) สายการบินต่าง ๆ สามารถปรับนโยบายการให้บริการได้ตรงกับลูกค้าเป้าหมายในแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีความต้องการในการใช้สายการบินแตกต่างกัน ส่งเสริมให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้นอันจะทำให้ส่วนแบ่งการตลาดและรายรับในธุรกิจการบินภายในประเทศเพิ่มขึ้นด้วย
- 2) รัฐบาลและธุรกิจสายการบินได้รับข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้โดยสารในอนาคต ทำให้สามารถวางแผนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับกับจำนวนผู้โดยสารในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1) ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาทั้งผู้โดยสารที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งการศึกษาผู้โดยสารชาวไทยคือ ประชาชนทั่วไปที่เลือกใช้สายการบินใดสายการบินหนึ่งใน 4 สายการบิน ได้แก่ สายการบินไทย สายการบินนกแอร์ สายการบินไทยแอร์เอเชีย และสายการบินวัน ทู โก ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้โดยสารชาวต่างชาติ จะศึกษาโดยไม่จำกัดเชื้อชาติซึ่งถือว่าผู้โดยสารชาวต่างชาติกลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของตลาดนักท่องเที่ยวของไทย

2) การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดทางเลือกในการตัดสินใจใช้สายการบินของผู้โดยสารออกเป็น 4 ทางเลือก ซึ่งให้ผู้โดยสารเลือกระหว่างสายการบินปกติ และสายการบินต้นทุนต่ำ โดยที่สายการบินปกติคือ การบินไทย และสายการบินต้นทุนต่ำคือ สายการบินนกแอร์ ไทยแอร์เอเชีย และวัน ทู โก

3) การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเส้นทาง 9 เส้นทางที่ออกจากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ (ดอนเมือง) ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย อุบลราชธานี อุดรธานี ภูเก็ต หาดใหญ่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และกระบี่ ซึ่งเส้นทางเหล่านี้มีสายการบินปกติ (การบินไทย) และสายการบินต้นทุนต่ำอย่างน้อย 1 สาย (นกแอร์ ไทยแอร์เอเชีย หรือวัน ทู โก) บินร่วมกันในเส้นทางดังกล่าว

4) การพยากรณ์แนวโน้มของผู้โดยสารได้ศึกษาใน 4 ท่าอากาศยาน ได้แก่ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ท่าอากาศยานเชียงราย และท่าอากาศยานหาดใหญ่ เนื่องจากเป็นท่าอากาศยานสำคัญของประเทศที่มีจำนวนผู้เดินทางผ่านมากกว่า 6 แสนคนต่อปี ส่วนที่ไม่ได้ศึกษาสนามบินภูเก็ต เพราะปลายปี พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์สึนามิ ทำให้จำนวนผู้โดยสารลดลงอย่างมากจนถึงต้นปี พ.ศ. 2548 จึงไม่เหมาะสมสำหรับการนำมาพยากรณ์

5) การเก็บข้อมูลจากผู้โดยสารในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน พ.ศ. 2549